Принят
на Педагогическом совете
Протокол №1 от 31.08.2022 г.

Утвержден
приказом заведующего МБДОУ " Ромашка"
От 31.08.2021г. №98о/д
_______________Ф.Д. Закирова

"Татарстан Республикасы Буа муниципаль районы Буа шәһәренең гомуми үстерү төренә караган мәктәпкәчә белем бирә торган "Ак чәчәк" балалар бакчасы" муниципаль бюджет учреждениясенең" татар теле өйрәтүче тәрбиячесенең

"Татарча сөйләшәбез"

2022-2023 уку елына эш программасы.

Мәктәпкәчә белем бирү Федераль дәүләт белем стандартларын күздә тотып, укыту методик комплектларына нигезләнеп төзелде.

Әзерләде : Кәримова Р.А.

ЭЧТӘЛЕК

	Кереш сүз	**2**
I	Программа үзләштерүдә көтелгән нәтиҗәләр	3
1.1.	Максатчанлык	3
II	Эчтәлекле	3
2.1	Уртанчылар төркеме (4-5 яшь)	3
2.2	Зурлар төркеме (5-6 яшь)	5
2.3	Мәктәпкә әзерлек төркеме (6-7 яшь)	7
2.4	Программа принциплары	9
2.5	Эш төрләре һәм формалары.	10
2.6	Ата- аналар белән эш	10
2.7	Педагогик коллектив белән эш	11
2.8	Мәктәп белән бәйләнеш	11
III	Тематик план	11
3.1	Уртанчылар төркеме (4-5 яшь)	11
3.2	Зурлар төркеме (5-6 яшь)	12
3.3	Мәктәпкә әзерлек төркеме (6-7 яшь)	14
IV	Программаның кыска презентациясе	17

Кереш сүз

Балалар бакчасында рус балаларына татар теле өйрәтү буенча эш программасы (алга таба – Эш программасы) - мәктәпкәчә тәрбия һәм белем учреждениесендә рус һәм башка милләт балаларын татарча сөйләшергә, үзара һәм өлкәннәр белән аралашырга өйрәтү, төрле яктан үсеше өчен мөмкинлекләр тудыруга юнәлтелгән документ булып тора.

Эш программасы Федераль дәүләт белем стандартына (ФГОС) нигезләнеп төзелде, максат һәм бурычларны, көтелгән нәтиҗәләрне, белем бирү процессын оештыруны билгели.

Эш программасы мәктәпкәчә мәгариф системасы эшчәнлеген ачыклаучы норматив -хокукый актлар нигезләмәләренә көйләнгән.

Федераль җирлегендә:

- 29.12.2012елдан № 273-ФЗ « Россия Федерациясенең белем бирү турында» Федераль законы, 2021 елның 2 июлдәге үзгәрешләр белән.
- Мәктәпкәчә мәгарифнең Федераль дәүләт белем стандарты (Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлыгының 2013елның 17 октябрендә 1155 нче номерлы боерык нигезендә расланган);
- СанПиН 2.4.1.3648-20 «Балаларны һәм яшьләрне тәрбияләү, укыту, ял һәм сәламәтләндерү оешмаларына эш оештыру буенча санитар-эпидемиологик таләпләр" раслау турында Россия Федерациясе баш дәүләт табибы 2020 ел 28 сентябрь 28 нчы номырлы боерыгы;
- "Мәктәпкәчә мәгарифнең белем бирү эшчәнлеген төп гомуми белем бирү программалары нигезендә оештыру һәм тормышка ашыру" (Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлыгының 2020 ел 31 июль 373 нче номерлы боерыгы);

Төбәк җирлегендә:

- Татарстан Республикасының 2013 ел 22 июль 68-ЗРТ номерлы «Белем бирү турында» Законы;
- Татарстан Республикасының "Татарстан Республикасында Татарстан Республикасының дәүләт телләре һәм башка телләр турында" Законы;

Мәктәпкәчә белем учреждениесе җирлегендә:

- МБМУнең төп белем бирү программасы турында нигезләмәсе;
- Сөенеч – Радость познания : региональная образовательная программа дошкольного образования / Р.К. Шаехова.- Казань: Мәгәриф-Вакыт, 2016;
- МБМУ уставы.

Эш программасы өч бүлектән (программа үзләштерүдә көтелгән нәтиҗәләр, эчтәлекле, тематик планнан) тора, белем бирү өлкәләре буенча куелган бурычларны күздә тота. Программа 4 яшьтән 7 яшькә кадәр булган рус телле балаларны татарча аралашырга өйрәтү эшчәнлекләрен режим вакытларын үз эченә ала.

I. Программа үзләштерүдә көтелгән нәтиҗәләр:

1.1 Максатчанлык

Информацион – коммуникатив технологияләр, уен – ситуацияләр, күргәзмәлелек кулланып, тел өйрәтү, аралашу теләге тудыру программаның төп максаты булып тора.

Бурычлар: 1. Балаларның көнкүрешкә, табигатькә, җәмгыятькә кагылышлы сүзләр исәбенә сөйләмнәрен баету, сүз һәм сүзтезмәләрне төрле ситуацияләрдә кулланышка кертү.

2. Мөстәкыйль фикер йөртергә, җавап бирергә күнектерү, балада үзенең сөйләме белән кызыксыну һәм сизгерлек уяту; диалогик һәм монологик сөйләмне, хәтер, зиһен сәләтләрен үстерү.

3. Сөйләм әдәбе (сорау, гозер, мөрәҗәгать итү, рәхмәт белдерү, исәнләшү, саубуллашу) кагыйдәләрен, бер – береңне тыңлау, ишетү сыйфатлары, әдәпле итеп кара-каршы сөйләшә белү күнекмәләрен тәрбияләү.

II Эчтәлекле

Программа мәктәпкәчә яшьтәге баланың үсеш закончалыкларына, шәхси һәм эшлекле якын килү турындагы фундаменталь тикшеренүләргә, тел өйрәтү процессында методик стандарт итеп кабул ителгән коммуникатив технология принципларына, сөйләм барлыкка килү концепциясенә (Л.С.Выготский, В.В.Давыдов, Е.И.Пассов, П.Я.Гальперин), гамәли эшкәртмәләр һәм методик киҗәшләргә, мәктәпкәчә мәгариф системасы эшчәнлеген ачыклый торган норматив-хокукый актлар, документларга нигезләнә. Программа зурлар һәм мәктәпкә әзерлек төркем балаларына диагностик тикшерү уздырган нәтиҗәләргә таянып тезелгән.

2.1. Уртанчылар төркеме (4-5 яшь)
“Минем өем” проекты
Режим вакытында уен эшчәнлегенең бурычлары

1.Тирә- юнь күзаллавын киңәйтә барып, иң якын кешеләре, уенчыклар, ашамлыклархисабына сүз байлыгын арттыру.

2.Өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган биремнәрне аңлап, үти белүләренә ирешү, тәрбияче әйткән сүзләрне, кыска фразаларны кабатлап әйтә белүләренә ирешү.

3.Үз исемен дөрес әйтә, исәнләшә, саубуллаша, рәхмәт әйтә белү күнекмәләрен үстерү, куелган сорауларны аңлап, сөйләмдә 2-3 сүз белән җавап кайтару күнекмәләрен үстерү.

Режим вакытында уен эшчәнлегенең эчтәлеге

Уртанчылар төркеме татар булмаган балалар татар телен режим вакытында атнага ике тапкыр төзелгән циклограмма буенча шөгыльләнеп һәм якынча 62 татарча сүз өйрәнеп, сөйләмдә кулланырга тиеш.
"Минем өем" проекты темалары ("Гаилә","Ашамлыклар","Уенчыклар","Саннар") буенча бирелгән лексиканы төрле ситуацияләрдә ишетеп аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләрен булдыру.
Аларның тирә-юнь күзаллавын киңәйтә бару, югарыда күрсәтелгән темага караган сүзләр хисабына балаларның сүз байлыгын арттыру өстендә эшләү, аларда татар телендә сөйләшә башлау теләге уяту.
Актив үзләштерүләренә ирешү өчен әйбер исемнәренең мәгънәсен аңлату һәм аларны дөрес әйтү күнегүләре эшләү. Иң якын кешеләр (*әти, әни, бабай, әби, малай, кыз)*, яраткан уенчыклар (*туп, машина, курчак, эт, песи куян, аю),* ашамлыклар *(алма, ипи, сөт, чәй)* һәм саннар *(бер, ике, өч, дүрт, биш)* хисабына сүзлекне баету һәм активлаштыру. Өйрәнгән сүзләрне аерым, күмәк, тәрбияче ярдәмендә кабатлый белү күнекмәләрен булдыру. *Алма бир. Мә, алма*.
Бу кем? Бу нәрсә? сорауларын аңлап җавап бирергә өйрәтү.
-*Бу кем? – Бу әти.*
-*Бу нәрсә? – Бу туп.*
Нинди? соравын аңларга, дөрес җавап бирергә өйрәтү.
-*Туп нинди? – Кечкенә.*
-*Машина нинди? – Матур.*
Әйбернең билгесен ачыклау максаты белән куела торган сорауларны аңларга һәм сөйләмдә җавап кайтарырга өйрәтү. (Зур, матур, кечкенә, чиста, әйбәт, пычрак, тәмле).
-*Бу нәрсә? – Бу туп.*
-*Туп нинди? – Туп пычрак (зур, матур, кечкенә, чиста, әйбәт).*
Тәрбияче әйткән сүзләрне, кыска фразаларны балаларның кабатлап әйтә белүләренә ирешү өстендә эшләү. Аларның өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган боерыкларны аңлап, үти белүләренә ирешү *(мә, бир, утыр, аша, эч, уйна, ю, ал).*
-*Мә, куян. – Бир куян.*
Тәрбияче әйткән билге буенча предметны табу, күрсәтә белергә өйрәтү.
Зур машина ал. Тәмле алма бир.
Үз исемен дөрес әйтә, исәнләшә, саубуллаша белергә өйрәтү, сүзләрне дөрес, урынлы куллану.
Исәнме. – Исәнмесез. Сау бул. – Сау булыгыз. Мин кыз. - Мин Оля. Мин малай - Мин Коля.
Таныш предметларның исемнәрен ныгыту, куелган сорауга раслаучы, инкарь итүче сүзләрне *(әйе, юк)* дөрес кулланырга өйрәтү
Син Коля? – Әйе.
Син кыз? – Юк, мин малай.
Мин, син алмашлыкларын аңларга һәм урынлы кулланырга өйрәтү.

Син кем? – Мин Коля.
Кечкенә күләмле шигырьләр, җырлар өйрәтү.

Режим вакытында уен эшчәнлегенең нәтиҗәләре

Куелган бурычларны төрле ысуллар (дидактик уеннар, саф һавада хәрәкәтле уеннар һ.б.) кулланып татар телен өйрәткәндә көтелгән нәтиҗәләр:
Өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган биремнәрне аңлап, үти белә.
Тәрбияче әйткән сүзләрне, кыска фразаларны кабатлап әйтә белә.
Үз исемен дөрес әйтә, исәнләшә, саубуллаша, рәхмәт әйтә белә.
Куелган сорауларны аңлап, сөйләмдә 2-3 сүз белән җавап кайтара белә.
Бер-берсе һәм өлкәннәр белән 62 сүз кулланып татар телендә аралаша.
Бирелгән лексиканы төрле ситуацияләрдә ишетеп аңлап куллана белә, сөйләм күнекмәләре бар.
Татар телендә сөйләшү теләге бар.
Әйбер исемнәренең мәгънәсен аңлый һәм аларны дөрес әйтә белә.
Гаилә, уенчыклар, ашамлыклар һәм саннар хисабына сүз байлыгы бар.
Өйрәнгән сүзләрне аерым, күмәк, тәрбияче ярдәмендә кабатлый белә.
Бу кем? Бу нәрсә? сорауларын аңлап, җавап бирә.
Әйбернең билгесен ачыклау максаты белән куела торган сорауны аңлый һәм сөйләмдә җавап кайтара белә.
Тәрбияче әйткән сүзләрне, кыска фразаларны кабатлап әйтә. Өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган биремнәрне аңлап үти.
Тәрбияче әйткән билге буенча предметны таба, күрсәтә белә.
Үз исемен дөрес әйтә, исәнләшә, саубуллаша белә, сүзләрне дөрес, урынлы куллана.
Куелган сорауга раслаучы, инкарь итүче сүзләрне дөрес куллана белә.
Мин, син алмашлыкларын аңлый һәм урынлы куллана.
Кечкенә күләмле шигырьләр, җырлар белә.

Тәрбияче һәм ата- аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтиҗәләр:
Сүз байлыгы аз икән.
Бирелгән лексиканы ишетеп аңлый, куллана белми.
Сорауларны аңлый, җавап бирә алмый.
Мин, син алмашлыкларын урынлы куллана белми.

2.2. Зурлар төркеме (5-6 яшь)

“Уйный – уйный үсәбез” проекты

Белем бирү эшчәнлегенең, режим вакытында уен эшчәнлегенең бурычлары

1. Тирә- юнь күзаллавын киңәйтә барып, яшелчәләр, савыт-сабалар, киемнәр, өй җиһазлары, ашамлыклар темасына кергән сүзләр хисабына сүз байлыгын арттыру.
2. Гади сорауларны аңлап җавап бирү, мөрәҗәгать итә белүләренә ирешү; үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта татарча аралашуга чыгуларына ирешү.
3.Сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү; боерык фигыльләрне сөйләмдә аңлап дөрес куллана белү күнекмәләрен үстерү.

Белем бирү эшчәнлегенең, режим вакытында уен эшчәнлегенең эчтәлеге

Зурлар төркеме татар булмаган балалар татар телен атнага бер тапкыр эшчәнлектә, бер тапкыр режим вакытында шөгыльләнеп якынча 45 (62+45) татарча сүз өйрәнеп, сөйләмдә кулланырга тиеш.

“Уйный-уйный үсәбез” проекты темалары (“Гаилә”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар” **, “**Яшелчәләр”, “Савыт-саба”, “Киемнәр”, “Шәхси гигиена”, “Өй җиһазлары”, “Бәйрәмнәр”) буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләрен булдыру.

Яңа сүзләр хисабына баланың сөйләмен баету, тулыландыру. (*Кишер, суган, бәрәңге, кыяр, кәбестә, аш, ботка, кашык, тәлинкә,чынаяк, күлмәк, чалбар, бит, кул, өстәл урындык, карават, баллы, ничә, нинди, алты, җиде, сигез, тугыз, ун, кызыл, сары, яшел, зәңгәр, нәрсә кирәк, юа, ки, сал, йокла, хәерле көн, яратам, бар).*

Санау күнекмәләрен ныгыту, сөйләмдә камилләштерү.

Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес җавап бирә белергә өйрәтү.

Раслаучы һәм инкарь итүче сүзләрне ныгыту, урынлы куллану. *(Әйе, юк)*

Исем + сыйфат конструкциясен сөйләмдә активлаштыру.

- *Бу кызыл тәлинкә.*

“Минем өем” проекты буенча өйрәнелгән боерык фигыльләрне ныгыту *(аша, эч, утыр, ю, уйна, йокла)*, яңа боерык фигыльләрне *(ки, сал)* сөйләмдә аңлап дөрес куллана белергә өйрәтү, активлаштыру.

Алган белемнәрен, сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү.

Белем бирү эшчәнлегенең, режим вакытында уен эшчәнлегенең нәтиҗәләре

Куелган бурычларны төрле ысуллар кулланып татар телен өйрәткәндә көтелгән нәтиҗәләр:

Гади сорауларны аңлап җавап бирү, мөрәҗәгать итә белү.

Үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта107 сүз кулланып татар телендә аралашу.

Сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә

куллану.
Боерык фигыльләрне сөйләмдә аңлап, дөрес куллану.
“Уйный-уйный үсәбез” проекты темалары (“Гаилә”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар” , “Яшелчәләр”, “Савыт-саба”, “Киемнәр”, “Шәхси гигиена”, “Өй җиһазлары”, “Бәйрәмнәр”) буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп аңлап куллана белү, сөйләм күнекмәләре бар.
Яңа сүзләр хисабына сүз байлыгы бар.
Санау күнекмәләре бар, сөйләмдә куллана белү.
Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес җавап бирү.
Раслаучы һәм инкарь итүче сүзләрне аңлау, урынлы куллану.
Исем + сыйфат конструкциясен сөйләмдә дөрес куллану.
Боерык фигыльләрне сөйләмдә аңлап дөрес куллана белү.
Алган белемнәрен, сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә куллана белү.

Тәрбияче һәм ата- аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтиҗәләр:
Сүз байлыгы аз.
Бирелгән лексиканы ишетеп аңлый, куллана белми.
Сорауларны аңлый, мөстәкыйль рәвештә сорау куя белми.
Сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә куллана алмый.

2.3. Мәктәпкә әзерлек төркеме (6-7 яшь)
“Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар”проекты
Белем бирү эшчәнлегенең, режим вакытында уен эшчәнлегенең бурычлары

1. Сөйләмне аралашу чарасы буларак камилләштерү, файдалана белү күнекмәләренә өйрәтү. Ашамлыклар, кыргый хайваннар, кошлар, мәктәп темасына кергән сүзләр хисабына баланың сөйләмен баету, тулыландыру.
2. Диалогик һәм монологик сөйләмне үстерү.
3. Мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес җавап бирә белергә күнектерү.

Белем бирү эшчәнлегенең, режим вакытында уен эшчәнлегенең эчтәлеге

Мәктәпкә әзерлек төркеме татар булмаган балалар татар телен атнага ике тапкыр эшчәнлектә, бер тапкыр режим вакытында шөгыльләнеп якынча 60 (62+45+60) татарча сүз өйрәнеп, сөйләмдә кулланырга тиеш.
“Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар” проекты темалары (“Гаилә”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар” , “Яшелчәләр”, “Савыт-саба”, “Киемнәр”, “Шәхси гигиена”, “Өй җиһазлары”, “Бәйрәмнәр”, “Танышу”, “Тату гаилә”, “Дусларны сыйлыйбыз”, “Кунак килде”, “Кафега барабыз”, “Күңелле уеннар”, “Без циркта”, “Безнең дуслар”, “Чана шуабыз”, “Без биибез”, “Күңелле сәяхәт”, “Мәктәп”, “Без

әкият яратабыз”) буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (танып – белү, уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләрен булдыру.

Яңа сүзләр хисабына баланың сөйләмен баету, тулыландыру: *син кем, хәерле көн, тычкан, бу кем, бу нәрсә, нишли, йоклый, утыра, ашый, эчә, нишлисең, ашыйм, эчәм, уйный, уйныйм, утырам, барам, кая барасың, син нишлисең, сикер-сикерәм, сикерә, йөгерә, төлке, йөгер-йөгерәм, чәк-чәк, өчпочмак, яшь, бүре, керпе, тавык, әтәч, үрдәк, чана, шуа, шуам, бие, бии, биим, ак, кара, җырла-җырлыйм, зур рәхмәт, китап укый, рәсем ясыйм, укыйм, дәфтәр*.

Бу кем? Бу нәрсә? Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Нишли? Син нишлисең? Кая барасың? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес җавап бирә белергә өйрәтү.

Алган белемнәрен, сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү. Монологик сөйләмне үстерү.

Белем бирү эшчәнлегенең, режим вакытында уен эшчәнлегенең нәтиҗәләре

Куелган бурычларны төрле ысуллар кулланып татар телен өйрәткәндә көтелгән нәтиҗәләр:

Сөйләмне аралашу чарасы буларак файдалана белә.

Диалогик һәм монологик сөйләм күнекмәләре бар.

Мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес җавап бирә белә.

Бер-берсе һәм өлкәннәр белән 167 сүз кулланып татар телендә актив аралаша.

“Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар” проекты темалары (“Гаилә”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар” , “Яшелчәләр”, “Савыт-саба”, “Киемнәр”, “Шәхси гигиена”, “Өй җиһазлары”, “Бәйрәмнәр”, “Танышу”, “Тату гаилә”, “Дусларны сыйлыйбыз”, “Кунак килде”, “Кафега барабыз”, “Күңелле уеннар”, “Без циркта”, “Безнең дуслар”, “Чана шуабыз”, “Без биибез”, “Күңелле сәяхәт”, “Мәктәп”, “Без әкият яратабыз”) буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (танып – белү, уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп аңлап куллана белә, сөйләм күнекмәләрен бар.

Яңа сүзләр хисабына сүз байлыгы бар.

Бу кем? Бу нәрсә? Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Нишли? Син нишлисең? Кая барасың? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес җавап бирә белә.

Фигыльләрне урынлы куллана.

Җырлар, шигырьләр белә.

Тәрбияче һәм ата- аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтиҗәләр:

Яңа сүзләр хисабына сүз байлыгы булдыру.

Бирелгән лексиканы диалогик һәм монологик сөйләмдә куллана алу.

“Бу кем?”, “Бу нәрсә?”, “Нәрсә кирәк?”, “Нинди?”, “Ничә?”, “Нишли?”, “Син нишлисең?” “Кая барасың?” сорауларын мөстәкыйль рәвештә куя белми. Фигыльләрне урынлы куллана белү.

2.4 Программа түбәндәге принципларга таянып төзелде:

Коммуникативлылык принцибы – балаларны татар телен аралашу чарасы буларак куллануга әзерли. Телне фән буларак түгел, ә аралашу чарасы буларак өйрәтә.

Тел өйрәтү, тәрбия һәм үстерү бурычларының бер-берсе белән тыгыз бәйләнештә тормышка ашыру принцибы. *Дәвамчанлык принцибы* – балалар бакчасы һәм башлангыч мәктәптә эзлеклелекне күздә тота;

Белем бирү эшчәнлегенең мотивлашкан булу принцибы – бала материалны үзе өчен кызык булганда, үзенең шәхси ихтыяҗларына туры килгәндә генә кабул итә һәм фикерли башлавында. Телне өйрәтү процессында әкияти сюжетлар карау, кызыклы таныш геройлар (Акбай, Мияу) белән очрашу, уен элементларын куллану – тел материалын өйрәнүнең мотивлашкан булуын тәэмин итә. Телне аралашу, уен ситуацияләренә бәйләп өйрәнгәндә, балалар тел өйрәнүнең практик әһәмиятен тоялар, эмоциональ күтәренкелек туа һәм алар тел материалын бик теләп үзләштерәләр.

Индивидуальләштерү принцибы – тел өйрәткәндә социаль шәхес сыйфатларын үстерүне күздә тота. Балаларның яшь үзәнчәлекләрен исәпкә ала.

Күрсәтмәлелек принцибы – тел өйрәтүне көндәлек тормыштагы һәр төрле эшчәнлеккә бәйле рәвештә, аларның тирә-юньне танып белүенең төп чарасы булып торган уен аша үткәрә;

Интеграция принцибы – һәр сөйләм төренең үз үзәнчәлеген исәпкә алу, тәрбияче сөйләмен техник чаралар ярдәмендә (аудио-, видеоязмада) тыңлау (аудирование), тел үзәнчәлекләрен төрле күнегүләрдә бирү, балаларның диалогик сөйләмен үстерү;

Балаларның яшь үзенчәлекләре

Мәктәпкәчә чорны шартлы рәвештә берничә этапка бүлеп чыгарырга мөмкин:

Беренче этап (2-3 яшь). Хис-тойгы, эмоцияләр җыю чоры. Бу этапта иң мөһиме – хисне уяту. Сәнгать алымнары бу яшь аралыгында бары үсеш фоны буларак кулланыла.

Икенче этап (3-4 яшь). Табигый сәләтнең беренчел сыйфатлары күзәтелә. Әлеге яшьтәге бала шактый актив, теләсә кайсы эшчәнлеккә теләп, яратып алына. Шушы фактны истә тотып, балаларга берничә өлкәгә караган эш төрләрен тәкъдим итәргә һәм һәр баланы күзәтергә кирәк.

Өченче этап (4-5 яшь). Кызыксыну, теләк, иҗади эзләнү хас чор. Бу этапта сәләтләре бертөрлерәк булган балаларны өстәмә дәресләр өчен төркемнәргә берләштерергә ярый.

Дүртенче этап (5-6 яшь). Табигый сәләтенең ачык күренеп торуы белән характерлана.

5-6 яшьтәге бала бу чорда эшне уңышлы һәм нәтиҗәле итеп башкарырга омтылалар.

Бишенче этап (6-7 яшь). Профессиональ сәнгатькә беренче адым ясау вакыты. Бу этапта аерым бер балаларның сәләтләре, ачык күренеп, зур үсеш ала. Шуңа күрә аларга өстәмә шөгыль-чаралар тәкъдим итү, башлыча, төрле түгәрәкләр оештыру зарур. Аерым бер балалар белән индивидуаль эш итү дә бик үтемле бу чорда. Болар барысы да баланың табигый сәләтен үстерү өчен ярдәмче фактор. Баланың сәләтләре

үсешендә бишенче этап – мәктәпкә әзерлек төркеме. Аерым бер балаларның үсеш дәрәҗәсе шактый югары була. Бу вакытта балаларның эшчәнлек даирәсен киңәйтеп, алга таба эстетик һәм интеллектуаль үсеш өчен шартлар булдыру мөһим.

2.5 Эш төрләре һәм формалары.

Программа бурычларын үтәүдә эш формаларының, практик гамәли алымнарның, чараларның әһәмияте зур. Төп эш төрләре булып түбәндәгеләр тора:

1. Предметлар белән эш: тасвирлау, уенчык белән диалог төзү, уен һәм әкиятләрдә катнашу.
2. Рәсемнәр белән эш: тасвирлау, үстерешле диалог.
3. Сюжетлы-рольле уеннар;
4. Әйлән-бәйлән, җырлы-биюле уеннар өйрәнү (аудиоязмага таянып).
5. Театральләштерү, сәхнәләштерү (бармак театры, битлекләр, костюмнар, театр күрсәтү (әти-әниләргә, башка төркем балаларына).
6. Хәрәкәтле уеннар: туп белән уеннар, “Командир” уены, әйлән-бәйлән уен, зарядка уеннары.
7. Иҗади һәм ситуатив уеннар: рольле уеннар, интервью, ситуатив күнегүләр.
8. Ситуатив, логик күнегүләрне ишетеп, аңлап эшләү.
9. Үстерелешле диалоглар (зурлар һәм яшьтәшләре белән үзара аралашу).
10. Аудиоязмалар тыңлау, кушылып әйтү, җырлау, кабатлау, ишеткән сүзне рәсемдә табып күрсәтү.
11. Анимацион сюжетлар, мультфильмнар карау.
12. Интерактив уеннар.

2.6 Ата- аналар белән эш

- Икенче кечкенәләр төркеменә яңа килгән татар милләтеннән булган балаларның ата – аналары белән анкета үткәрү.
- Ата – аналар җыелышында чыгышлар ясау.
- Консультацияләр үткәрү.
- Ачык ишекләр көне үткәрү.
- Балалар бакчасының сайтында информацияләрне яңартып тору.
- “Татарча сөйләшәбез – Говорим по – татарски” папкаларындагы информацияләрне яңартып тору.
- Индивидуаль консультацияләр бирү, әңгәмәләр үткәрү.
- Ата- аналарның, балаларның рәсемнәре күргәзмәсе үткәрү.

2.7 Педагогик коллектив белән эш

- Педагоглар өчен татар теленә өйрәтү эшчәнлекләре үткәрү.
- Педагогик киңәшмәләрдә чыгышлар ясау.
- Консультацияләр бирү.
- Төркем тәрбиячеләре һәм белгечләр белән берлектә бәйгеләр үткәрү.
- Ачык ишекләр көнендә эшчәнлек күрсәтү.

2.8 Мәктәп белән бәйләнеш

- Мәктәп һәм бакча балалары белән уртак бәйрәмнәр үткәрү.
- Ата- аналар җыелышларына мәктәп укытучыларын чакыру.
- Үзара эшчәнлек һәм дәресләр карау.

III. Проектлар буенча тематик план

Татар теленә өйрәтү программасы балалар бакчасы төп программасын тулыландыра. Татар теленә эшчәнлекләрдә һәм режим моментларда көн дәвамында төрле ысуллар кулланып өйрәтү каралган.
Уртанчылар төркемендә татар телен режим моментларда өйрәтү, зурлар төркемендә, мәктәпкә әзерлек төркемендә татар теле эшчәнлек һәм режим моментларда өйрәтү каралган.

УРТАНЧЫЛАР ТӨРКЕМЕ (4-5яшь)
ТЕМАТИК ПЛАН

Тема	Сәгать	Укыту методик әсбап
ГАИЛӘ	**18**	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 4-5 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз”

АШАМЛЫКЛАР	**14**	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 4-5 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз” Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерелешле уен” К. В. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”
УЕНЧЫКЛАР	**20**	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 4-5 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз” Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерелешле уен” К. В. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”
САННАР	**6**	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 4-5 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз”
КАБАТЛАУ	**8**	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 4-5 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз” Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерелешле уен” К. В. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”
66 СӘГАТЬ		

ЗУРЛАР ТӨРКЕМЕ (5-6 яшь)

ТЕМАТИК ПЛАН

Тема	**Сәгать**	**Укыту методик әсбап**
Кабатлау	**3**	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 5-6 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерелешле уен” К. В. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”
Яшелчәләр	**23**	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 5-6 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек

		Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз” Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерелешле уен” К. В. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”
Ашамлыклар	**8**	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 5-6 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз” Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерелешле уен” К. В. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”
Савыт-саба	**8**	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 5-6 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз” Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерелешле уен” К. В. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”
Киемнәр	**6**	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 5-6 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз” Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерелешле уен” К. В. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”
Шәхси гигиена	**4**	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 5-6 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз” Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерелешле уен” К. В. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”
Өй җиһазлары	**4**	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 5-6 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек К. В. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”
Бәйрәм “туган көн”	**9**	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 5-6 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз” Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерелешле уен” К. В. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”
Бәйрәм“Сабантуй”-	**3**	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 5-6 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз”

		Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерелешле уен” К. В. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”
68 СӘГАТЬ		

3.3 МӘКТӘПКӘ ӘЗЕРЛЕК ТӨРКЕМЕ (6-7яшь)
ТЕМАТИК ПЛАН

Тема	Сәгать	Укыту методик әсбап
Танышу	2	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз”
Ягымлы сүзләр	3	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерелешле уен” К. В. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”
Әкият сәхнәләштерү	1	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз”
Бу кем? Бу нәрсә?	2	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз” Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерелешле уен” К. В. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”
Көз бүләкләре	1	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз”
Анимацион сюжет карау	12	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек
Яшелчәләр	2	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз” Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерелешле уен” К. В. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”

Кем нишли?	5	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз” Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерелешле уен” К. В. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”
Без кунак яратабыз	6	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз” Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерелешле уен”
Нишлисең?	5	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек
Уйныйбыз	6	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз” Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерелешле уен” К. В. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”
Тату гаилә	1	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек
Кафе	6	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек
Бәйрәм	3	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз” Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерелешле уен” К. В. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”
Спорт бәйрәме	6	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек
Уеннар эстафетасы	3	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз” Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерелешле уен” К. В. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”
Йорт кошлары	4	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек

Туган көн	6	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерелешле уен” К. В. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”
Кыш, чана шу	3	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек
Бие, җырла	2	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек
Күңелле сәяхәт	4	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек
Мәктәп, уку бүлмәсе	2	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек
“Теремкәй” , “Кем нәрсә ярата?”	4	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерелешле уен” К. В. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”
“Могҗизалар кыры”	3	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз” Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерелешле уен” К. В. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”
Кабатлау	12	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз” Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерелешле уен” К. В. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”
	102	

IV Программаның кыска презентациясе

Программа 4 яшьтән 7 яшькә кадәр булган рус телле балаларны татарча аралашырга өйрәтү эшчәнлекләрен, режим моментларын үз өченә ала. Программа мәктәпкәчә яшьтәге баланың үсеш закончалыкларына, шәхси һәм эшлекле якын килү турындагы фундаменталь тикшеренүләргә, тел өйрәтү процессында методик стандарт итеп кабул ителгән коммуникатив технология принципларына, сөйләм барлыкка килү концепциясенә (Л.С.Выготский, В.В.Давыдов, Е.И.Пассов, П.Я.Гальперин), гамәли эшкәртмәләр һәм методик киңәшләргә, мәктәпкәчә мәгариф системасы эшчәнлеген ачыклый торган норматив-хокукый актлар, документларга нигезләнә.

Әдәбият

1.Мәктәпкәчә мәгарифнең Федераль дәүләт белем стандарты (Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлыгының 2013елның 17 октябрендә 1155 нче номерлы боерык нигезендә расланган).
2.Татарстан Республикасының “Татарстан Республикасында Татарстан Республикасының дәүләт телләре һәм башка телләр турында” Законы.
3.Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. Балалар бакчасында рус балаларына татар теле өйрәтү программасы. «Идел-Пресс», 2013.
4.Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 4-5 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Хәтер», 2011
5.Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 5-6 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Хәтер», 2012
6.Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Татарстан китап нәшрияты», 2012.
7.Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз”.- Казан, 2013.
8.Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерелешле уен”.- Казан, 2013.
9.К. В. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”.- Казан, 2012.
10. Р.К. Шаехова” Сөенеч”- Радость познания- региональная образовательная программа дошкольного образования/- Казань: Магариф-Вакыт, 2016.